

РОЗДІЛ II. ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

УДК 37.018.54:7](477.52)(091)

Л. І. Боровська
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

КОНОТОПСЬКА ДИТЯЧА ШКОЛА МИСТЕЦТВ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

У статті досліджено та проаналізовано становлення позашкільної освіти й еволюція змісту мистецької освіти в системі позашкільної освіти на прикладі конотопської Дитячої школи мистецтв. Визначена важлива роль, яку відіграє в місті школа мистецтв. Доведена унікальна особливість дитячої школи мистецтв – процес комплексного залучення учнів до всіх видів мистецтва через синтез мистецтв, як системоутворюючий фактор, що створює креативну рушійну силу процесу навчання. Розкрито поняття «позашкільна освіта», «початкова мистецька освіта», «позашкільний навчальний заклад».

Ключові слова: мистецька освіта, початкова мистецька освіта, позашкільна освіта, позашкільний навчальний заклад, дитяча школа мистецтв.

«Потреба насолоди мистецтвом і служіння мистецтву лежить в кожній людській особистості - ця потреба має права та повинна бути задоволена»

Л. Н. Толстой

Постановка проблеми. Важлива роль у сучасних державотворчих процесах належить мистецькій освіті як специфічній освітній галузі. Саме через неї реалізуються актуальні завдання збереження духовної спадщини народу, формується естетична культура особистості. Задля підтримки й підвищення рівня майстерності українських митців на міжнародній арені вітчизняна система освіти має трансформуватися відповідно до сучасних умов і викликів. За перспективним планом роботи на 2017-2020 роки культурно-мистецька освіта є одним із пріоритетних напрямів роботи

Кабінету Міністрів України. З огляду на проект Закону України «Про освіту» Міністерством культури України було розроблено норми щодо мистецької освіти та ініційовано їх включення до проекту Закону України «Про освіту». Такі норми вже прийняті в першому читанні й визначають мистецьку освіту як «спеціалізований вид освіти, який має особливі умови реалізації, встановлює пов'язаність між собою її ланок, взаємозалежність рівнів і наступність її здобуття в процесі підготовки професійних митців» (на офіційному сайті Верховної Ради України: www.rada.gov.ua). В освітньому законодавстві буде закріплена єдність галузевої системи освіти, основною ланкою якої є початкова мистецька освіта. За статистичними даними Міністерства культури України, станом на початок 2016-2017 навчального року в мережі мистецьких навчальних закладів лише дитячих закладів початкової освіти налічується 1292 одиниці. Загальна кількість учнів – 304701 [12].

На сьогоднішній день мистецька освіта в Україні складається з трьох рівнів: початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади або школи естетичного виховання – позашкільна освіта, середні спеціалізовані мистецькі школи або школи-інтернати – загальна середня освіта та професійна підготовка, вищі навчальні заклади. Ця багатоступенева система підготовки мистецьких кадрів по всій території України створює умови для послідовного формування особистості професійного митця.

У складній структурі мистецької освіти особливе місце займає початкова мистецька освіта. Школи естетичного виховання не лише дають початкову професійну підготовку майбутнім митцям, але й виховують грамотного слухача (глядача), здатного сприймати й адекватно оцінювати продукцію академічної культури. Головним завданням таких закладів початкової мистецької освіти є духовний, інтелектуальний і фізичний розвиток особистості, реалізація здібностей і талантів кожної дитини, задоволенні потреб у творчій самореалізації, формування духовності й високих моральних цінностей [6]. А це неможливо без всебічного розвитку дитини. Розкрити перед дитиною всі можливі шляхи, розвинути всі грані її таланту, що з успіхом відбувається в закладах початкової мистецької освіти комплексного типу. Але, незважаючи на неоціненний внесок, який роблять школи мистецтв у розвиток суспільства, їх історія зародження, становлення й розвитку мало вивчена.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема мистецької освіти присвячено низку досліджень, серед яких слід відзначити роботи українських науковців, таких як О. Касьянова, Г. Падалка, С. Соломаха, Г. Філіпчук, В. Давидов, Я. Рева, Л. Пушкар, О. Комаровська, Т. Чурпіта та ін. У їхніх працях розглянуто питання навчання й виховання, становлення, розвитку, функціонування та перспектив вітчизняної мистецької освіти [1, с. 18].

Педагогічні дослідження І. Зязюна, Г. Падалки, О. Рудницької, В. Орлова, О. Олексюк, О. Щолокової присвячені розробці методології мистецько-освітньої проблематики. Також тут зазначається про вагому

роль мистецтва та мистецької освіти в удосконаленні особистості й формуванні її духовного потенціалу. Поняття мистецької освіти сучасні вчені-педагоги розглядають у нерозривному зв'язку із загальною освітою. Водночас, серед низки наук, надбання яких безпосередньо спрямовані на задоволення потреб мистецької освіти чільне місце займає мистецтвознавство. Саме в цій сфері сьогодні продуктивно розглядається мистецько-освітня проблематика. У роботах С. Волкова, І. Ляшенка, О. Майорової, О. Малозьомової, С. Нікуленко, О. Овчарук, Л. Соколюк, Л. Савицької, Р. Шмагала, В. Шульгіної, К. Шамаєвої та інших досліджується історія мистецької освіти, висвітлюються проблеми діяльності різних видів мистецьких навчальних закладів, здійснюється аналіз проблем початкової естетичної освіти.

Однак, попри значну увагу науковців до багатьох аспектів мистецько-освітньої проблематики, у вітчизняному мистецтвознавстві помітно бракує досліджень, присвячених проблемам становлення й розвитку початкової мистецької освіти в Україні. Майже відсутня інформація про появу шкіл мистецтв.

Відтак, **мета** статті полягає у висвітленні історії розвитку Конотопської дитячої школи мистецтв у контексті генези регіональної початкової мистецької освіти.

Виклад основного матеріалу. Дитяча школа мистецтв – один із найунікальніших видів освітніх установ. Її особливість визначається стійкою традицією побудови освітнього процесу на підставі навчальних планів і освітніх програм. Музика й танець, образотворче мистецтво та театр - як хочеться обійняти неосяжне, навчитися всьому, відчутти себе в мистецтві цілісно, і це можливо завдяки синтезу мистецтв у навчальних планах школи.

Дитяча школа мистецтв займає особливе місце в складній структурі позашкільних навчальних закладів, і належить до типу Початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) – в українському законодавчому полі є «початковою ланкою спеціальної мистецької освіти». Ці заклади належать до системи позашкільної освіти, засновуються органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування на державній або комунальній формах власності. До цього типу закладів також відносять музичні, художні, хореографічні, театральні, хорові школи тощо [9].

Позашкільний навчальний заклад сьогодні – це «складова системи позашкільної освіти, яка надає знання, формуючи вміння й навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту й організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань і стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів» [2].

Орієнтовний перелік позашкільних закладів освіти досить широкий і гнучкий. Позашкільні заклади освіти організують навчально-виховний

процес у різновікових і різностатевих учнівських об'єднаннях, використовують при цьому різноманітні форми й методи групової, індивідуальної та масової роботи; реалізують зміст позашкільної освіти й виховання впровадженням гнучких програм і навчальних планів відповідно до 3-х рівнів навчання (початкового, базового і вищого), що відрізняє ці типи закладів від інших соціо-культурних і виховних структур. Відповідно до державного замовлення до віднесення до органу управління освіти визначається статус позашкільного закладу: державний, обласний, міський і районний.

Позашкільна освіта й виховання – процес безперервний. Він не має фіксованих термінів завершення й послідовно переходить з однієї стадії в іншу (початковий, основний, вищі рівні навчання) від створених умов, сприятливих для творчої діяльності дітей і підлітків, до забезпечення їх співробітництва у творчому процесі й самостійній творчості, яка й формує потребу особистості в подальшому творчому сприйнятті світу. Особливістю позашкільної освіти є те, що вона спрямована на запити сімей, дітей і молоді, соціуму та суспільства в цілому [8, с. 15].

Заклади початкової естетичної освіти мають майже 100-річну історію свого становлення. Перші такі заклади були відкриті на початку ХХ століття. Важливий внесок у формування теорії та в організацію позашкільної освіти в цей період вніс виходець Чернігівщини – Володимир Іванович Чарнолускій, (1865–1941) один із найвизначніших педагогічних діячів, визнаний лідер суспільно-педагогічного руху початку 1900-х–1917 років. Позашкільну освіту В. Чарнолускій пов'язував із правами й потребами особистості, з її розвитком і вихованням. Кінцеву мету позашкільної освіти В. Чарнолускій позначив як «задоволення нескінченно розвиваються розумових і естетичних потреб особистості» [14, с. 3].

У 1918 році відбувся I Всеросійський з'їзд освіти. Тут було створено департамент позашкільної освіти при генеральному секретарстві освіти Української Народної Республіки. Першим керівником департаменту стала Софія Федорівна Русова – педагог-просвітитель, учений, громадсько-політичний діяч. Департаментом було розроблено Положення про позашкільну освіту. Уже в першій половині ХХ століття остаточно сформувалася система позашкільної освіти, визначилися типи позашкільних навчальних закладів – спеціалізовані та комплексні(багатопрофільні), що працювали у сфері мистецтва, техніки, спорту й туризму. У цей період також були закладені основи теорії соціального виховання, теорії, яка за думкою А. Макаренка, виходила з того, що людина не виховується частинами. Починаючи з другої половини ХХ століття були визначені основні напрями виховної діяльності позашкільних закладів, чітко визначенні завдання, зміст і форми роботи та склалася унікальна система роботи з дітьми, аналогів у світі якої не було. Історія дитячої школи мистецтв комплексного типу, як позашкільного закладу освіти, розпочинається у 1978 році, коли вийшов Наказ Міністерства культури СРСР № 515 «Об утверждени Положения о

детской музыкальной, художественной школе и школе искусств». Відповідно до основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про народну освіту, з метою всебічного розвитку здібностей і схильностей дітей до різних видів мистецтва, виховання їх громадської активності в системі Міністерства культури СРСР створюються дитячі музичні, художні школи та школи мистецтв. Цей період, на передодні розпаду СРСР та утворення нової незалежної держави – України, став періодом найвищого розвитку позашкільних навчальних закладів, які були складовою частиною соціуму. Не стало винятковим і місто Конотоп Сумської області. Виходячи з необхідності забезпечення адекватного світовому рівню знань, інтеграції особистості в національну світову культуру, підняття культурного рівня дітей, а також з огляду на суспільну значущість забезпечення потреб дітей і підлітків, постановою міського виконкому було прийнято рішення про відкриття Дитячої школи мистецтв.

Конотопська дитяча школа мистецтв розкрила свої двері для майбутніх митців у жовтні 1992 року завдяки наполегливості й ентузіазму, на той час завідувача міського відділу культури, Данилецької Любові Іванівни. Ця талановита жінка народилася в м. Конотоп 27 лютого 1939 року в сім'ї службовців. Вона була старшою дитиною. Рано залишившись без батька, щоб допомогти родині у скрутні післявоєнні часи, в 16 років пішла працювати на завод «Червоний металіст». Але покликання душі й жага до мистецтва скеровує її життєвий шлях в іншому напрямі. Тоді дуже популярними були самодіяльні колективи. Не виключенням був і завод. Активно беручи участь у творчому житті колективу заводу, вона завойовує любов заводчан і в 1974 році рішенням парткому та профкому заводу назначена директором Дому культури «Червоний металіст» (нині міський Будинок культури «Зоряний»). У 1981 році закінчує Вищу профспілкову школу культури в м. Ленінград, присвоєна кваліфікація «організатор-методист культурно-просвітницької діяльності вищої кваліфікації за спеціалізацією «Режисер масових видовищних заходів». За час праці на заводі була нагороджена: медаллю «За доблесну працю» (1970), «Ветеран праці» (1986), переможець соціалістичного змагання в 1973 та 1978 роках. У 1985 році на сесії Конотопської міської ради була затверджена в посаді «Завідувач міським відділом культури». У 1992 році переведена директором дитячої школи мистецтв міського відділу освіти. За час своєї праці в школі нагороджена знаком «Відмінник освіти» України.

Увесь життєвий шлях Л. Данилецької осяяний щирою любов'ю до України, до людей і палкою жагою до мистецтва. Захопившись ідеєю створення закладу, де під одним дахом перемішалися б усі види мистецтва, ця жінка створила дійсно діамант серед закладів позашкільля. Адже, на відміну від будинків творчості, діти мали змогу через гармонійний синтез мистецтв розвинути всі грані свого таланту. Складність полягала в тому, що на той час в Україні не існувало жодної подібної школи мистецтв. Керуючись наказом Міністерства культури

СРСР № 434 від 22.07.1986 р. «Про затвердження Положення школи загальної музичної, художньої, хореографічної освіти, школи мистецтв» Любов Іванівна знайшла недобудоване приміщення в центрі міста та звернулася до голови виконкому з пропозицією створення в місті дитячої школи мистецтв. Отримавши згоду, приступила до кропіткої праці (адже на той час не було Інтернету) створення положення школи з визначенням її статусу, пошуком майбутніх викладачів мистецьких дисциплін, які допомогли б розробити навчальні плани та програми мистецької школи. У пошуках потрібних матеріалів і наукової бази для створення подібного закладу відвідала обидві столиці колишнього СРСР – Київ та Москву, але побачила лише музичні школи з приєднаним хореографічним відділенням. Жодної справжньої, на її думку, школи мистецтв, де в гармонійному синтезі були поєднані всі її складові, що дійсно сприяло всебічному розвитку дитини в естетичному напрямі, вона не знайшла. Підготувавши Положення дитячої школи мистецтв та спільно з талановитими митцями різних мистецьких напрямів розробивши навчальні плани по чотирьом відділенням (театральному, хореографічному, музичному, декоративно-прикладному), затвердила їх на сесії міської ради. На розробку навчальних програм для театру школи був запрошений талановитий актор Сумського театру драми та музичної комедії ім. Щепкіна – І. М. Мицишин. У їх основу лягли базові дисципліни Дніпропетровського театрального училища. Для відділення ДПМ навчальні програми розробила майстер-модельєр Будинку побуту – Третьякова Тетяна Павлівна. Для хореографічного відділення основою стали програми Сумського училища культури, музичного – програми музичних шкіл.

Залишається справа за малим – добудувати приміщення школи. Вона звертається туди, де за стільки років сумлінної праці їй ніколи не відмовлять – до керівництва заводу «Червоний металіст». У 1991 році йде капітальний ремонт двоповерхової будівлі, яка зараз повністю пристосована для закладу естетичного призначення. Дитяча школа мистецтв була розташована в центрі міста. Приміщення мало концертну залу площею 126 м², хореографічний клас, виставковий зал площею 62 м², крім цього 8 навчальних кабінетів різного призначення: 6 кабінетів музичних дисциплін, кабінет живопису, кабінет художнього моделювання одягу, кабінет театральних дисциплін. Кожен із кабінетів отримав спеціалізоване обладнання. Меблі закупує виконком. Коли стає відомо Міністерству культури про створення дитячої школи мистецтв, увесь ліміт музичних інструментів, який планувався для України, в 1992 році віддається школі. А саме: 28 скрипок, 9 віолончелей, 8 баянів, 2 піаніно, 1 рояль.

Період перебудови (1985–1991 рр.) відзначився становленням «соціалізму з людським фактором», що докорінно змінювало все духовне життя країни. Глибокі соціально-економічні зміни розкріпачили свідомість людей, відкрили широкі можливості суспільної ініціативи. Наряду з іншими змінами, створювалися різноманітні види навчальних закладів,

відбувся вихід школи у відкритий соціум. Конотопська дитяча школа мистецтв «народилася» саме тоді, коли відроджувалася незалежність України. Вона ввібрала в себе все те, до чого прагнуло суспільство. Декларувалася пріоритетність особистості по відношенню до суспільних культур. У школі мистецтв гармонійно поєднався принцип гуманізму з орієнтацією на індивідуальність і традиційні вимоги до держстандартів. І незважаючи на суперечливість складників, культура й освіта поєдналися заради спільної мети в ефективно діючому альянсі.

Сучасна епоха має поставити перед освітою принципово нові найважливіші проблеми. Визначальним для сучасного суспільства є формування цілісної особистості з гармонійним поєднанням розумового й фізичного розвитку, моральної чистоти й естетичного ставлення до життя й мистецтва. Правильно здійснюваний естетичний розвиток завжди пов'язаний з удосконаленням багатьох якостей людини: підходу до світу з потребою в удосконаленні, залучення її до споживання та творення цінностей художньої культури суспільства. Саме від цих об'єктивних потреб іде соціальний запит, замовлення вихованню формувати особистість, здатну жити цими художніми цінностями. Уявлення про таку особистість – ідеал як модель потрібних суспільству якостей – виступає метою художньо-естетичного виховання. Конотопська дитяча школа мистецтв – це насправді унікальний заклад початкової мистецької освіти, який створює всі умови для багатопрофільного навчання дітей і підлітків та реалізації ними власної освітньої траєкторії, задоволення їх різнобічних потреб у сфері художньо-естетичного виховання. Навчання за особистісно-орієнтованою системою передбачає вивчення особистості учня, його нахилів і здібностей, і, як наслідок цього, формування комплексу педагогічних дій, що можуть забезпечити всебічний розвиток учня [11].

Відкриття цієї школи планувалося як відкриття закладу, де в гармонії будуть творчо співіснувати різні види мистецтв. Навчальні плани складені за схемою: базові дисципліни, суміжні дисципліни та предмети, які вивчаються на всіх відділеннях без винятку, – це історія мистецтв і предмет за вибором, що дає можливість зробити навчання в школі мистецтв комплексним. Основне теоретичне підґрунтя навчальних предметів школи мистецтв становить академічне мистецтво. Аналіз програм дисциплін засвідчив, що виховання митців відбувається на основі зразків європейської класики, творів композиторів-романтиків, митців ХХ ст., сучасних композиторів, зразків народного мистецтва.

Чотири відділення Конотопської дитячої школи мистецтв як чотири стовпи – міцно тримають на собі незвичайну педагогічну мистецьку лабораторію, де триває пошук нових методів розвитку здорової, успішної та, головне, щасливої дитини.

Театральне відділення – це мозок фантастичних задумів школи мистецтв. Театр сприяє розвитку творчої активності, фантазії, розвиває в дітей здібності відображати своє ставлення до навколишнього середовища.

На театральному відділенні фаховими є: основи акторської майстерності, основи сценічного руху, основи сценічної мови, грим; суміжними: ритміка, музична грамота, виготовлення реквізиту, костюмів, ляльок, обряди народностей України, постановка голосу, підготовка вистав.

Хореографічне відділення – це найпопулярніше відділення школи, контингент якого складає 50 % від загального контингенту учнів. На хореографічному відділенні базовими є: класичний танець, народний танець, сучасний танець, композиція танцю; суміжними – живопис, музична грамота, акторська майстерність, постановка концертних номерів. Викладачами цього відділення був започаткований міський фестиваль хореографічних колективів загальноосвітніх шкіл міста «Політ фантазії», який і зараз продовжує свою роботу.

На музичному відділенні базовими є: фах (інструмент, вокал), сольфеджіо, хор (ансамбль), музична література, суміжними: ритміка, живопис. Для активації творчої діяльності учнів відділення був створений камерний оркестр, до складу якого входили викладачі цього відділення. Творчим здобутком оркестру було проведення багато чисельних концертів камерної музики для мешканців міста в різних формах: це і концерти-лекції, концерти визначних дат видатних композиторів (В. Моцарта, І. С. Баха, Л. Бетховена, П. І. Чайковського), різножанрові концерти. Велику просвітницьку діяльність проводило інструментальне тріо «Елегія». Близько 60 концертів було проведено ними для мешканців міста. Дуже багато тематичних концертів було проведено, також, за участю учнів музичного відділення. Традиційними стали концерти для дітей-сиріт, які проходять напередодні Дня Святого Миколая.

Відділення декоративно-прикладного мистецтва – це найцікавіше відділення школи. На відділенні фаховими є: художнє моделювання одягу, живопис, вишивка, в'язання, декоративно-прикладне мистецтво; суміжними: ритміка, постановка фольклорних обрядів, розпис, виготовлення реквізиту, костюмів, ляльок.

З 2002 року й до сьогодні школу мистецтв очолює донька Данилецької Любові Іванівни, Мищишина Євгенія Зіновіївна, яка у своїй діяльності зберегла все те цікаве та значуще, що створено її матір'ю та створила нові обрії для розвитку закладу.

Починаючи з 2006 року при школі працює підготовча група (0 клас), що передбачено Типовими навчальними планами, за якими працює школа. У ній навчаються діти віком 5-6 років. Підготовча група має 6 годин тижневого навантаження, яке складається з предметів комплексного типу, а саме: хореографія (3), театр (1), музика (1), образотворче мистецтво (1). По закінченні підготовчого курсу дитина має право продовжити навчання на будь-якому відділенні школи, крім декоративно-прикладного, де діти приймаються у віці 9–10 років.

Крім того, в школі організовано роботу художніх колективів.

На хореографічному відділенні це: колектив «ЮніФлеш» (керівник Олена Райденко), колектив «Пролісок» (керівник Світлана Гриненко), колектив «Ліберті» (керівник Любов Боровська), колектив «Кристал» (керівник Шевчук Крістіна)

Музичне відділення пишається своїми вокальними колективами такими як: «Унісон» (керівники Наталія Буднік та Марина Кузнецова) та Зразковий колектив «Співаночка» (керівник Ірина Трусенко). Плідно працюють ансамблі скрипалів, гітаристів, народних інструментів, фольклорний ансамбль.

На театральному відділенні – Народний колектив «Лицедії» (керівник Алла Макарова та Олена Ігнатенко), Народний колектив «Смайл» (керівники Тетяна Новикова та Юлія Яценко), театральний колектив «Лицедії – дубль». Ці колективи завжди радують своїми виставами юних мешканців міста.

Усі художні колективи школи результативно беруть участь у Міжнародних, Всеукраїнських та обласних конкурсах.

З 2007 року колектив школи активно займається проектною діяльністю.

Школа мистецтв започаткувала роботу над такими цікавими проектами, як «Дитячий музичний театр» та «Український костюм у дзеркалі часу».

Метою організації роботи дитячого музичного театру є створення цілеспрямованого дружнього колективу, захопленого творчими задачами. Усі відділення школи працюють на створення музично-хореографічних вистав: театральне відділення розробляє сценарії та працює над режисурою вистави, хореографічне відділення ставить хореографічні постановки, музичне відділення доповнює театральне дійство музичним супроводом (інструментальний жанр, вокал), відділення декоративно-прикладного мистецтва працює над виготовленням і оздобленням костюмів, декорацій, реквізиту.

У ході реалізації проекту театральний колектив школи проводить семінари для керівників театральних гуртків, готує друковані збірники з методичними матеріалами, проводить осінні театральні сезони та показує вистави для дітей міста в канікулярні періоди.

У рамках проекту «Дитячий музичний театр» у 2009 році започатковано регіональний конкурс-фестиваль театральної творчості «Мельпомена & К⁰». Фестиваль проводиться раз на два роки в березні місяці.

Кожна дитина має унікальні здібності, таланти, можливості, а школа створює умови, у яких діти можуть розкритися, повірити у свої сили, творчо розвинути власну індивідуальність. На початок 2017–2018 навчального року в дитячій школі мистецтв навчаються більше, ніж 400 учнів віком від 5 до 16 років. Навчання триває 8 років на хореографічному, театральному, музичному відділеннях та 6 років на відділенні декоративно-прикладного мистецтва й у народних класах музичного відділення. Педагогічний колектив

нараховує 26 талановитих і самовідданих викладачів з вищою та середньою спеціальною фаховою освітою [5].

Сьогодні школа працює Типовими навчальними планами початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) згідно з наказом Міністерства культури України від 11.08.2015 № 588 та згідно з Положенням про початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школу естетичного виховання), затвердженого наказом Міністерства культури і мистецтв України від 06.08.2001 № 523, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 10.09.2001 р. за № 803/5994 (із змінами) [13].

Висновки. Мистецька освіта – основа успішної людини, у якій області він би потім не реалізував себе. Тут розвивається здатність до творчості, комунікації, даються основи класичного виховання й володіння різними видами мистецтв. Навчитися грати на музичних інструментах, малювати, танцювати, співати, вільно почувати себе на сцені, розвинути акторський талант – усі ці навички дає школа мистецтв. Діти розвиваються гармонійно в усіх напрямках, стають успішними, впевненими в собі людьми, здатними виразити себе як у мистецтві, так і будь-якій іншій професії тому, що тут вони отримують головне – розвиток творчого початку, основу успіху й затребуваності в сучасному суспільстві. Як показали останні десятиліття, потенційно школа мистецтв найбільш повно серед установ додаткової освіти дітей може надати сприятливі умови для різнобічного соціально-культурного розвитку дитини. Це зумовлено тим, що освітній процес у дитячій школі мистецтв базується на індивідуальних заняттях, а досить гнучка структура школи дозволяє досить швидко перебудуватися відповідно до вимог часу та специфікою додаткової освіти дітей освіти особистісно-орієнтованого, особистісно-детермінованого, спрямованого на розвиток кожної дитини відповідно до її можливостей і потреб. Особливість школи мистецтв – унікальний процес комплексного залучення учнів до всіх видів мистецтва через синтез мистецтв, як системоутворюючий фактор, що створює креативну рушійну силу процесу навчання.

Школа мистецтв відіграє в місті важливу роль у пропаганді музичного, хореографічного, театрального й декоративно-прикладного мистецтва. Цей висновок формується в ході вивчення архівів школи, її періодичних публікацій і щорічних звітів. Талановиті викладачі мистецьких дисциплін, правильно підібраний репертуар, навчальні програми, якісне методичне забезпечення сприяли розвитку мистецької освіти в місті, що у XXI ст. набула масового характеру. Від часу свого народження й дотепер, у стінах школи працюють митці, які закохані у свою роботу й віддають дітям часточку своєї душі та любові, надихаючи їх, закохуючи в мистецтво. І доказом тому – юнаки та дівчата, які продовжили навчання у ВНЗ України – це 20 % від загальної кількості випускників школи, два учні школи мистецтв уже повернулися працювати в рідну школу. Школа – це мозок, а «позашкілля» – це душа.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ветринська А. В. Українська хореографічна освіта ХХІ століття: сучасний стан та шляхи вдосконалення : матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 14–15 квітня 2016 р.) / А. В. Ветринська. – К., 2016. – С. 17–23
2. Вікіпедія. Позашкільний_навчальний_заклад [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
https://uk.wikipedia.org/wiki/Позашкільний_навчальний_заклад
3. Волков С. М. Мистецька освіта в культурі України 90-х років ХХ століття / С. М. Волков. – К., 2006. – 208 с.
4. Законодавство України у сфері освіти та професійного навчання (Верховна Рада України. Комітет з питань науки і освіти) / Упор. Б. Г. Чижевський, В. П. Головінов, Є. В. Красняков, М. М. Шевченко. – К. : Парламентське видавництво, 2013. – 376 с.
5. Звіт Дитячої школи мистецтв станом на 01 січня 2018 р.
6. Комплексна програма художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах / Л. М. Масол, Н. І. Ганусенко, О. А. Комаровська, С. А. Ничкало, О. І. Оніщенко, В. В. Рагозіна // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – К. : Педагогічна преса, 2004. – № 10. – С. 9–32.
7. Мурована И. В. Актуальная проблема хореографического образования в Украине. Художественное образование: проблемы и перспективы развития : материалы международной заочной научно-практической конференции (Екатеринбург, 23–25 декабря 2014 г.) / И. В. Мурована ; отв. ред. И. Ю. Горская, М. Р. Шамтиева ; Урал. гос. пед. ун.-т. – Екатеринбург, 2014. – С. 66–73.
8. Петрова І. Перші позашкільні заклади: виникнення та розвиток / Ірина Петрова // Рідна школа. – 2000. – № 7. – С. 13–15.
9. Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад [Електронний ресурс] / Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2001 р. за № 433. – Режим доступу :
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-%D0%BF>.
10. Рудницька О. П. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / О. П. Рудницька [та ін.] ; заг. ред. О. В. Михайличенко, ред. Г. Ю. Ніколаї. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2010. – 255 с.
11. Статут Конотопської дитячої школи мистецтв Конотопської міської ради Сумської області (Нова редакція) від 30.09.2009 р.
12. Тетяна Колос. Перспективи розвитку культурно-мистецької освіти в контексті реформування освітнього законодавства. [Електронний ресурс] / Т. Колос. – Режим доступу :
http://mincult.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245097479.
13. Типові навчальні плани початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів [Електронний ресурс] / Наказ Міністерства культури України від 11 серпня 2015 року за № 588. – Режим доступу :
http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244941173&cat_id=244934070
14. Чарнолускій В. І. Основні питання організації позашкільної освіти в Росії / В. І. Чарнолускій. – С-Пб., 1909. – 96 с.

РЕЗІЮМЕ

Боровська Л. І. Конотопська дитяча школа мистецтв: історія та сучасність.

В статтє исследованы и проанализированы становление внешкольного образования и эволюция содержания художественного образования в

системе внешкольного образования на примере Конотопской детской школы искусств. Определена важная роль, которую играет в городе школа искусств. Доказана уникальная особенность детской школы искусств - процесс комплексного привлечения учеников ко всем видам искусства через синтез искусств, как системообразующий фактор, создает креативную движущую силу процесса обучения. Раскрыто понятие «внешкольное образование», «начальное художественное образование», «внешкольное учебное заведение».

Художественное образование – основа успешного человека, в какой области он бы потом не реализовал себя. Здесь развивается способность к творчеству, коммуникации, даются основы классического воспитания и владения различными видами искусств. Научиться играть на музыкальных инструментах, рисовать, танцевать, петь, свободно чувствовать себя на сцене, развить актерский талант – все эти навыки дает школа искусств.

Школа искусств играет в городе важную роль в пропаганде музыкального, хореографического, театрального и декоративно-прикладного искусства. Этот вывод формируется в ходе изучения архивов школы, ее периодических публикаций и ежегодных отчетов. Талантливые преподаватели художественных дисциплин, правильно подобранный репертуар, учебные программы, качественное методическое обеспечение способствовали развитию художественного образования в городе, в XXI в. приобрела массовый характер. С момента своего рождения и до сих пор, в стенах школы работают художники, влюбленные в свою работу и отдают детям частичку своей души и любви, вдохновляя их, влюбляя в искусство. И доказательством тому – юноши и девушки, которые продолжили обучение в ВУЗах Украины – это 20% от общего количества выпускников школы, два ученика школы искусств уже вернулись работать в родную школу. Школа это мозг, а «Внешкольное» – это душа.

Ключевые слова: *художественное образование, начальное художественное образование, внешкольное образование, внешкольное учебное заведение, детская школа искусств.*

SUMMARY

Borovska L. I. Konotop children's art school: history and modernity.

The article examines and analyzes development of extracurricular education and evolution of the content of artistic education in the system of extracurricular education by the example of the Konotop children's school of arts. An important role played by the school of art in the city is determined. The unique feature of the child's art school is proved – the process of integrated involvement of students in all types of art through the synthesis of arts as a system-creating factor that creates the creative driving force of the learning process. The concepts of “extracurricular education”, “primary artistic education”, “out-of-school education institution” are disclosed.

It is concluded that artistic education is the basis of a successful person formation. Here the ability to creativity, communication, the basis of classical education and the possession of various arts are developed. School of arts helps to form the following skills: learn to play musical instruments, draw, dance, sing, feel free on stage, and develop an acting talent.

School of arts plays an important role in the promotion of music, choreography, theater and decorative arts. This conclusion is formed during the study of school archives, its periodical publications and annual reports. Talented teachers of artistic disciplines, properly selected repertoire, curricula, quality methodological support contributed to the development of artistic education in the city, which in the XXI century has become massive. From the time of its creation till now, artists who work in the walls of the school and are in love with their work and give the children a part of their soul and love, inspire them, make them fall in love with art. And proof of this – young people who continued education in higher educational establishments of Ukraine – they constitute 20 % of the total number of graduates of the school, two students of school of arts have already returned to work in their native school.

Key words: *artistic education, elementary artistic education, extracurricular education, out-of-school education institution, children's art school*